

Білецька Ольга Валеріївна,
викладач соціології,
Нікопольський фаховий коледж
Дніпровського державного
аграрно-економічного університету,
м.Нікополь

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В АКАДЕМІЧНІЙ ГРУПІ

«Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті» головним і важливим завданням ставить збереження та зміцнення фізичного й психічного здоров'я дитини, розвиток її творчих здібностей, реалізацію потенційних можливостей особистості. Особливе місце при цьому належить активізації людського фактора та спрямованість кожного викладача й куратора на створення позитивного психологічного клімату в колективі академічної групи, зокрема мобілізації зусиль усіх педагогічних працівників навчального закладу. Тому значущим є питання формування самодостатньої, цілісної та внутрішньо гармонійної особистості майбутнього фахівця [2]. Позитивний психологічний клімат є вагомим важелем управління колективом та гарантією успіху в досягненні навчальної мети. У процесі розв'язання низки задач, пов'язаних з розбудовою системи освіти на засадах гуманізації та гуманітаризації, проблема позитивного психологічного клімату набуває виняткового значення, адже саме зміст освіти і особливості взаємовідносин учасників педагогічного процесу визначає у кінцевому рахунку можливість досягнення стратегічної мети освіти, а відтак і перспективу формування особистості як самоцінної, здатної до саморозвитку і самовдосконалення.

Проблема формування психологічного клімату - багатоаспектне явище. Складовою частиною цієї проблеми є система стосунків, що складаються в колективі студентів, глибоко гуманні стосунки між викладачами і студентами.

Інтерес до проблематики позитивного психологічного клімату набуває упродовж останнього часу сталого характеру, зумовлюється низкою обставин як теоретичного, так і практичного порядку. З одного боку, це пояснюється внутрішньою логікою розвитку науки і відповідно до цього зміною ракурсу осмислення нею своїх засадних принципів, а з іншого - суспільними запитами до системи освіти, що вимагають від педагогічної психології дієвої допомоги у забезпеченні процесу переорієнтації її на нову навчально-виховну модель підготовки наступної генерації до самостійного життя. Вивчення проблеми формування психологічного клімату репрезентовано в психолого-педагогічній літературі широким колом дослідників

(Н.П. Анікієва., Б.Ф. Баєв, Л.В. Долинська, Л.М. Дунець, І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос, Н.В. Кузьміна, М.В. Левченко, Г.В. Локарева, Л.І. Міщик, О.Г. Мороз, Д.Ф. Ніколенко, О.В. Петровський, О.О. Почерніна, Л.О. Савенкова, З.І. Слєпкань, Н.В. Чепелева, Т.С. Яценко та ін.) [1; 2; 3; 4; 5]. Більшістю з них відзначається, що важливою умовою сприятливого психологічного клімату у групі є позитивна мотивація та зацікавлення студентів групи у досягненні позитивних результатів навчання, особистісна спрямованість викладача на успішне вирішення завдань педагогічної діяльності.

Проблема позитивного психологічного клімату достатньо різнобічно висвітлена у літературі та розглядається як одна з найбільш суттєвих сторін колективу, яка характеризує його мотиваційну сферу в навчально-професійній діяльності. У формуванні цього структурного компоненту колективу значну роль відіграють психолого-педагогічні знання та усвідомлення студентами їх ролі в професійному становленні. Виходячи з цього положення позитивний психологічний клімат можна вважати як таку динамічну психологічну атмосферу, що забезпечує студентам ефективність вирішення виховних, освітніх та розвивальних завдань у майбутній професійній діяльності [3; 4; 6].

Суть сприятливої соціально-психологічної природи в студентській групі полягає в тому, що процес психолого-педагогічного навчання, який протікає в позитивній атмосфері створює сприятливі умови не тільки для подальшого розвитку і закріплення якостей, яких вони набули до вступу у вищий навчальний заклад, але й розвитку і формування нових, професійно важливих якостей, психолого-педагогічних знань, умінь і навичок. Таким чином, соціальна значущість визначеної проблеми й обумовило вибір теми дослідження, що дозволило провести дослідження на базі Нікопольського коледжу ДДАБУ. Отримані результати можуть бути використані у психодіагностичній роботі психологів соціально-психологічних служб, навчально-виховній роботі викладачів ВНЗ, роботі куратора академічної групи. Для вивчення психологічного клімату в групі були взяті методики, які визначали взаємовідносини в студентському колективі. А саме, - «Соціометрична техніка», розроблена Дж. Морено; методика дослідження психологічного клімату групи; тест оцінки психологічного клімату у колективі, розроблена А.Ф.Фідпером [6].

Отже, можна зробити такі висновки:

1. Сприятливий психологічний клімат і гармонічна розвинена особистість – поняття, які тісно пов'язані між собою.
2. Чим краще сформований психологічний клімат в колективі, тим яскравіше його окремі особистості.
3. Формування сприятливого психологічного клімату в колективі – справа непроста, але можлива для тих педагогів, хто бажають прикласти для цього зусилля.

4. Всі досліджені мають свій індивідуальний психологічний клімат, і він сприятливо впливає на його членів.

5. Члени колективу досить об'єктивно дивляться на атмосферу, що склалася у них, на причини конфліктів і свою роль у створенні конфліктних ситуацій, на шляхи виходу з них.

6. Педагоги і юнаки, незважаючи на наявність конфліктів, зрештою, непогано розуміють один одного і позиції їхні збігаються з цілої низки розглянутих питань, а розбіжності не є неподоланими.

7. І педагоги, і підлітки говорять, здебільшого, про те, що хочуть працювати над поліпшенням клімату у своїх колективах, учитися на своїх помилках, щоб не повторювати їх надалі. Обидві сторони тверезо дивляться на свої вади, бачать і усвідомлюють їх, а головне — хочуть змінити себе у кращий бік, іти назустріч одне одному.

8. Під час дослідження простежується наступна залежність: чим вище комунікативні здібності людини, чим більш цільною особистістю вона є, чим вище особистісні характеристики особи і довірливіші стосунки з іншими, тим менше конфліктних ситуацій виникає під час його спілкування, чим краще сформований сприятливий психологічний клімат в колективі, тим краще розвиваються там окремі особистості.

9. Куратор і студенти реально дивляться на свої стосунки й рівень взаєморозуміння в колективі. Студенти відчувають потребу в більш близьких і відкритих стосунках з багатьма викладачами. На жаль, такі взаємини вдається налагодити не з усіма. І залежить це не лише від студентів, а й від самих педагогів, від їхніх життєвих цінностей, пріоритетів, психологічного настрою. Авторитет педагога — це та повага, що формується в результаті важкої і постійної праці.

10. Всім варто уважно розглянути той перелік якостей, що хотіли б змінити, і всерйоз замислитися, наскільки кожний відповідає бажаним характеристикам і наскільки глобальні повинні бути зміни.

Спілкування пов'язане з обов'язком вступати в контакти, і якщо необхідність спілкування збігається з бажанням і вмінням підтримувати добрі стосунки, то в колективі поступово складається сприятливий психологічний клімат, а також благодатні умови для подальшого розвитку і вдосконалення особистості. Соціально-психологічний клімат є важливою складовою, результатом міжособистісних взаємин у колективі. Він впливає як на продуктивність діяльності колективу в цілому, так і на емоційний добробут кожного члена групи. Визначено, що сприятливий соціально-психологічний клімат є умовою підвищення продуктивності навчального процесу та задоволеності навчання та студентським колективом. Педагогічні умови формування позитивного психологічного клімату в академічній групі досліджені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мостова І.І. Першокурснику: поради психолога. – К.: Тандем, 2000. – 76с.
2. Національна Доктрина розвитку освіти України. Освіта. – 2002, 2–4 с.
3. Платонов К. Структура розвитку личности. М.: Наука. – 1986. – 255с.
4. Психологічні аспекти гуманізації освіти. Книга для вчителя. – К.: Рівне, 1996. – 128 с.
5. Психолого-педагогічне забезпечення соціально-психологічного клімату в колективі. Навчально-методичний комплекс для слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти. К., 2017. – 13с.
6. Цимбалюк І. Психологія. Навчальний посібник. – К.: Професіонал, 2004. – 214 с.
7. Дуська Н. Виховне навчання як пріоритет сучасної освітянської політики в Україні/ Нові технології навчання: збірник наукових праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». Київ, 2020. Вип.94. С.90-93